

**A Magyar Asztronautikai
Társaság, a Magyar
Űrkutatásért Alapítvány,
a Művelődési és
Közoktatási Minisztérium**

Pályázatot hirdet

**„AUTOMATÁK VAGY EMBEREK
A VILÁGŰRBEN?”**

címmel az űrkutatás iránt érdeklődő tanulók számára. Pályázhatnak az általános iskolák 6–8. osztályosai, valamint a középiskolák I–IV. osztályos diákjai. A pályázatot a MANT Titkárságára (Budapest, 1027 Fő utca 68., vagy postacím: 1371 Budapest, Pf. 433.) kell benyújtani

1997. április 15-ig.

Feladat: Fejtse ki véleményét a címben felvetett kérdésről például az alábbi területeken:

- a Föld körüli térség kutatásában,
- a Naprendszer égitestjeinek vizsgálatában, különös tekintettel a Marsra,
- az űrtevékenység gyakorlati hasznosításában,
- az űrállomás programban,
- a távolabbi jövőre vonatkozó elképzelésekben, például telepek létrehozása a Naprendszer égitestjein, utazás a Naprendszeren túlra.

A pályázók válasszanak ki egyet a fenti témák közül; pályázatukban – olvasmányaik alapján, de önálló feldolgozásban – dolgozzák ki azt.

A pályázat eredményét 1997. június 7-ig nyilvánosságra hozzuk.

Feltételek:

- terjedelem: 3–6 oldal (esetleg képpel, ábrával illusztrálva),
- egy pályázó csak egy pályamunkát adhat be,
- többszerzős pályázatot nem értékelünk,
- irodalomjegyzék megadása.

Formai követelmények: a pályázaton kérjük feltüntetni:

- a pályamű címlapján a nevet és a lakáscímet, valamint az iskola nevét és címét,
- az életkort, és azt, hogy részt vett-e már korábbi pályázatainkon,
- a borítékon a pályázat címét (a pályamű címe nem egyezhet meg a kiírásával),
- a pályamunkát gépelve kérjük, de a szép kézírást is elfogadjuk,
- kéziratot nem adunk vissza.

Elbírálás: A beérkezett pályaműveket két külön kategóriában értékeli a zsűri: általános iskolások és középiskolások. A pályázatokat 1997 május hó végéig szakértőkből álló zsűri bírálja el.

Értékelési szempontok:

- a feldolgozott ismeretanyag mennyisége, hitelessége,
- a feldolgozás eredetisége,
- a megfogalmazás nyelvi és formai színvonala,
- helyesírás és esztétika.

Díjak: A két-két legjobb pályamű szerzője térítésmentesen vehet részt az 1997. évi magyarországi űrtáborban. További három-három helyezett részvételi díját az elért helyezés mértékében csökkentjük. Az űrtáborban való önköltséges részvétel jogát minden (előző években pályáztak is) eredményüktől függetlenül elnyerik. Értékes tárgynyermények lesznek! A legjobb eredményt elért, angolul beszélő középiskolás pályázók közül választjuk ki azokat – egy fiút és egy leányt –, akik kiutazhatnak az Egyesült Államok Nemzetközi Ifjúsági Űrtáborába Huntsville-ba. Megjegyezzük, aki ezt a lehetőséget egyszer már elnyerte, másodszor nem kerülhet sorra.

Tájékoztatás: 1997. január 9-én (csütörtök) de. 10–12-ig, du. 14–16-ig konzultációt rendezünk Budapesten a MANT Titkárságán (Budapest II., Fő utca 68. I. em. 138.), amelyre minden érdeklődőt várunk.

Gyermektáboroztatásról Zánkán

A Zánkai Gyermek és Ifjúsági Centrum Kht. 1997. február 28. és március 2. között Táboroztatók Országos Konferenciája címmel országos konferenciát szervez a diákok táborozását szervező pedagógusok, a gyermeküdültesben és utaztatásban résztvevő alapítványok, egyesületek vezetői, a gyermek és ifjúsági szervezetek képviselői ill. a diákturizmusban érdekelt turisztikai cégek számára. Az idén harmadik alkalommal megrendezésre kerülő tanácskozás – melynek fővédnökei Katona Béla az OIB elnöke és Koncz István címzetes államtitkár, a GYIÉT titkára – a diákturizmus helyzetének elemzésével, fejlesztésével, a gyermektáboroztatás kedvezményrendszerével, támogatási és marketing lehetőségeivel, a diáktüdültesben érdekelttek közötti együttműködéssel és koordinációval kíván foglalkozni. A konferenciával párhuzamosan zajló börze lehetőséget biztosít az utazási irodák, szálláshelyek, tourinform irodák, művelődési központok szolgáltatásainak, aktuális üdülési és táborozási ajánlatainak a megismerésére is. A konferenciáról bővebb tájékoztatás a 87/468-077-es ill. a 87/468-440-es telefonszámon kérhető.

Hon- és népismeret, néphagyomány az oktató-, nevelőmunkában

„Hon- és népismeret, néphagyomány az oktató-, nevelőmunkában” címmel országos tanácskozást tartottak a Budapesti Tanítóképző Főiskolán. A gyakorló pedagógusok, az etnográfus és közművelődési szakemberek által tartott előadások, melyek száma meghaladta a hetvenet, továbbá a közös vitafórumok mind a népismeret iskola oktatásának szükségességét, társadalmi jelentőségét juttatták kifejezésre. A két napon át tartó konferencia – amelyen közel három-

százan vettek részt –, több szekcióban foglalkozott az óvodai, az általános és középiskolai, az iskolán kívüli, az óvó-, tanító-, tanárképző főiskolai, az egyetemi hon- és népismereti, néprajzi oktatás lehetőségeivel, feladataival, eddigi eredményeivel.

A konferencia aktualitását az is adta, hogy a Nemzeti Alaptantervben kiemelt feladatként szerepel a hon- és népismeret, továbbá mind határozottabban fogalmazódik meg a társadalmi igény a közösségi hagyományok felelevenítésére, iskolai keretek közötti elsajátítására. A Nemzeti Alaptanterv – építve az óvodai nevelés országos irányelveire –, a magyarországi közoktatás tíz évfolyamára állapítja meg a nevelő- és oktatómunka minden hazai iskola számára előírt követelményeit. Alap a tantervek, a tantárgyi programok, a tankönyvek és más taneszközök, valamint az alapműveltségi vizsgakövetelmények kidolgozásához. A tartalmakat és követelményeket műveltségi területek és részterületek keretében fogalmazza meg, lehetőséget adva az iskoláknak arra, hogy tantárgyaikat önállóan alakítsák ki, válasszák meg és csoportosítsák. A hon- és népismerettel, néprajzzal kapcsolatos ismereteknek, tevékenységeknek meg kell jelenniük a különböző tantárgyakba építve, ugyanakkor lehetőség van arra, hogy önálló tantárgyként is oktassák.

Tehát a lehetőség adott: taníthatunk hon- és népismeretet, néprajzot, igen ám, de hogyan? Hiszen néprajzi ismereteket mindeközéig intézményesen, állami feladatként a pedagógiai főiskolákon nem oktattak, az egyetemeken nem volt tanárképes szak a néprajz. Ennek ellenére nagyon sok pedagógus tanított ilyen jellegű ismereteket. Szép számmal akadt lelkes kezdeményezés, szakmailag is jó oktatás, de sajnos sok volt a dilettantizmus is. Ezekből a következő feladatok adódnak:

KÖZOKTATÁSBAN:

– segítséget kell adni valamennyi oktatási intézménynek ahhoz, hogy a *pedagógiai programba, helyi tantervébe, megfelelő mennyiségben tudjon néprajzi ismereteket beépíteni, különös tekintettel a helyi hagyományok, a helytörténet beépítésére, felhasználására;*

– létre kell hozni egy *hon- és népismereti, néprajzi adatbázist*;
 – lehetőség szerint meg kellene teremteni az adatbázisát a *kisebb-nagyobb régiók népismeretének*, hogy az általános ismeretek túl ezek is helyt kapjanak;
 – országsszerte *pedagógustovábbképző tanfolyamokat* szükséges szervezni a hiányzó néprajzi ismeretek megtanítására és az egészséges nemzeti azonosságtudat illetve néprajzi szemlélet kialakítására.

FELSŐOKTATÁSBAN:

a Nemzeti Alaptanterv bevezetésével a felsőoktatás reformjára kell, hogy sor kerüljön, tehát döntő változásnak kell bekövetkeznie a néprajz oktatását illetően is.

Ennek érdekében fel kell gyorsítani a folyamatot, hogy:

– az *egyetemen tanárképes szakká* váljon a néprajz és ki kell dolgozni a néprajz oktatási módszertanát;

– a néprajz, szakként bekerüljön az *óvó-, tanító- és tanárképzők képzésébe*;

– a pedagógiai főiskolák, a megyei pedagógiai intézetek bevonásával diplomamegújító, intenzív *pedagógus továbbképzéseket* kell szervezni;

– fel kell mérni és ki kell dolgozni a *néprajzi tanszékek és a pedagógiai főiskolák együttműködési lehetőségeit*, a már meglévő gyakorlatot is beépítve;

– létre kell hozni egy *felsőoktatási adatbázist* – a már szakmailag is megfelelő, a gyakorlatban is kipróbált tematikák, tantervek összegyűjtésével;

– rendszeressé kell tenni a *szakmai találkozókat*, megbeszéléseket.

Mindezen feladatok megvalósítását a Néprajzi Múzeum épületében létrejött Néprajzi Oktatási Központ kívánja segíteni.

Játék és tánc az óvodában c. könyvről

Az akkori OKK Néptáncosok Szakmai Háza gondozásában megjelent anyagot a gyermekek mozgáskultúrájának fejlesztése érdekében több ízben kifejtett kísérletek

szervezőinek nevében köszöntöttük. Jelenleg pedig az MMK Néptáncosok Szakmai Háza közreműködésével megjelent *Foltin Jolán – Tarján T. Katalin Kísérleti Szakanyag* című gondos összeállítást Neuwirth Annamária szerkesztésében üdvözölhetjük nagy szeretettel.

Az ajánlásból megtudhatjuk, hogy az összeállítás előkészítő anyagát képezi a néphagyományokon alapuló iskolai játékos-táncos nevelésnek. Ajánljuk tehát mindazoknak, akik 5–6 éves korú gyermekekkel szeretnék megismertetni a „magyar népi játékkincs egy-egy változatát és megszerettetni a népzene, néptáncot”.

A gyermekek életkori sajátosságai figyelembevételével készített kötet elismerésre méltó. Célját méltóan tükrözik Foltin Jolán szavai: „Foglalkozásaink 20–25 perces szerkesztésénél figyelembe vettük a gyermekek kicsiny, de egyre táguló világát, a közvetlen környezetből szerzett legfontosabb élményeket, tapasztalatokat. A természet rendje: évszakok, hónapok, az időjárás változása adja a keretet összeállításunknak. Ez tükröződik a választott mondókákban, rigmusokban. Fontos helyet kap a ritmus, a szöveg és a dallam kapcsolata, érzékelése testmozgásokkal.

Névnapokról, pajtásaik névnapjáról emlékeznek meg a köszöntőkkel, név-csúfolókkal, melyeket mindig változtathatnak egyénekre szabva kedvük szerint. (Olykor maguk is alkothatnak hasonlókat.)

Népszokásokból szándékosan csak annyit merítünk, amennyi a „kis világukba” belefér és nem kelt zavart bennük.

A szerzők példamutató célja a foglalkozást befejező táncal kapcsolatban lényeges: mivel az életkori sajátosságok itt is legalább olyan meghatározóak, mint a népszokások helyes alkalmazásánál. Megfogalmazásuk szerint: „A tánc eredeti funkciójának megőrzése, örömeiből, bánatukból fakadó természetes használata” egy életre elkísérheti a gyermeket. Az elképzelés helyességét megerősítendő idézzük Kodály Zoltán szavait: „Nekünk nemzeti ügy a tánc, mert ahogy benne a magyar karakter kifejezésre jut, az valami

eredeti és sajátos, mással nem pótolható. Nélküle hiányos a magyar jellemvonások sora." A sokrétű képzés a felnövő nemzedék nemzeti karakterének kialakulása szempontjából messzemenő hatással lehet.

A *Tematikus Terv* című fejezetben egy-egy hónap tevékenysége „hangulati bevezető” kiegészítésével indul, mely jó segítséget nyújt az anyagban történő jobb elmélyüléshez. Elgondolkoztató azonban, hogy a korábban használt, oly szellemes találó „ugrotáncot jókedvemből...” tétel „szabadtáncra” történő változtatása fontos-e?

Verebélyi Imréné óvodavezető gondolatai a kifejtett koncepcióhoz jó eligazodást jelentenek.

A *Március havi zenei és néptánc nevelés anyaga* című fejezet a mindennapi munkához ad segítséget. Ez a rész 1. a bemutató foglalkozás anyaga; 2. a foglalkozás zenei jellemzői; 3. a tanulási képességet meghatározó pszichikus funkciók preventív fejlesztés című tételek alapján elemzi a március havi tananyagot.

(*Foltin Jolán – Tarján T. Katalin: Játék és tánc az óvodában.* Kísérleti szakanyag. Néptáncosok Szakmai Háza kiadása, Budapest, 1966.)

*

A Magyar Olvasótársaság (HUNRA), az MKE Könyvtárostanárs Szervezete és Gyermekkönyvtári Szekciója országos pályázatot hirdet „Segített a könyv, a mese” címmel.

A pályázatra várunk olyan 2–3 oldal terjedelmű írásokat, emlékeket, vallomásokat, történeteket, esettanulmányokat, melyek arról szólnak, hogy valaki életének egy időszakában, szituációjában – akár nehézségekkel, konfliktusokkal teli válsághelyzetekben vagy épp ellenkezőleg: túláradozóan boldog, örömteli időszakban – a könyv, az irodalom, a mese segítségével tudott túljutni vagy tudott mást túljuttatni a nehézségeken, ezek semmihez sem hasonlítható és semmivel sem pótolható, csodálatos hatása révén sikerült rossz vagy jó élményeit feldolgozni, feloldódást, nyugalmat, megbékélést találni.

Részlet egy könyvtárosnővel készült interjúból:

„...Elmentem orvoshoz, azt hittem, szemüveg kell, de megállapították, hogy zöldhályogom van. Rettenetes érzéssel, mindenre fölkészülve mentem a kórházba, nagyon féltem az operációtól. A műtét előtt egy nagy előkészítő teremben vártam, csöppeket adagoltak a szemembe, azután nem nyithattam ki, reszketve vártam a soromra. Ebben a teremben nagyon sok gyerek volt, sírtak, nyöszörögtek, kiabáltak, éktelen zaj volt. Egyszer csak azt vettem észre, hogy egy kisgyerek álldogál mellett. Megkérdeztem tőle, hogy hívják, hányadik osztályos, mit szeret az iskolában, mit csinálnak a szülei, és mondogattam neki, hogy nem kell félni, hiszen a bátor nyuszi se félt. Közben éreztem, hogy egyre többen állnak körülöttem, innen is, onnan is simogat egy kis kéz. Lassan csendesedett a terem, és én kérdeztem: ismeritek a bátor nyuszi meséjét? Elmondtam, és mire a végére értem, egy nyöszörgést sem lehetett hallani, és bennem is föloldódott minden feszültség, már én sem féltem.”

Biztosak vagyunk benne, hogy ilyen és ehhez hasonló esetek százait tudnák elmesélni szülők és gyerekek, nagyszülők, óvónők, tanítók, tanárok, gyógypedagógusok, szociális gondozók, orvosok, pszichológusok, kórházi nővérek, lelkészek, könyvtárosok – akik egyedül vagy egymással összefogva, átélőként vagy közvetítőként voltak részesei ilyenféle élményeknek. Felhívásunk tehát valamennyiükhöz szól!

A pályázat nyertesei 5000–20 000,- Ft közötti díjazásban részesülnek.

Beküldési határidő: 1997. február 15.

Beküldési cím: Bartos Éva, „HUNRA-pályázat” 1971 Budapest 5., Pf. 487.

A Rogers személy-központú iskoláról

Az iskola pedagógiai jellegzetességei

Szemléletünk a humanisztikus értékrend köré csoportosul és azon belül *Carl Rogers amerikai pszichológus (1902–1987) személyközpontú szemléletén* alapul. Ennek

lényege, hogy ha egy csoport tagjai nyílt, hiteles, odafigyelő kommunikációval érintkeznek egymással, akkor ez mind a szellemi, mind a társas tanulás hatékonyságát nagyon megnöveli. (Jelen esetben ez a csoport a gyerekek-szülők-pedagógusok-egyéb személyzet együttese.) A „mit tanítunk, hogyan tanítunk” kérdését Rogers a megvalósítókra bízta, így ezzel kapcsolatban nagyon sok a teendőnk. A fenti célkitűzés velejárója az, *hogy a tantárgyi tanulás során is többféle témával foglalkozunk, mint a hagyományos iskolában és azt mindig tevékenyen-aktívan, a gyerekek érdeklődésére alapozva tesszük.*

Fontos alapelvünk az, *hogy a humanista értékeken kívül semmilyen szellemi vagy vallási áramlatot nem preferálunk: ha a gyerekek felvetnek ilyen témát, természetesen foglalkozunk vele, de anélkül, hogy valamelyiket a másik elé helyeznénk.*

Az első három évben osztályonként egy vagy két tanító foglalkozik a gyerekekkel reggel 1/2 9 és délután 1/2 4 között. A foglalkozások egy része nem különül el tantárgyak szerint, hanem egy-egy téma többszemponitű feldolgozása folyik. A gyerekek a megszokott tantárgyak mellett hetente kétszer úszni járnak, ismerkednek az angol nyelv hangzásvilágával, foglalkoznak az évszakok és azok ünnepeinek különböző vallások, kultúrkörök szerinti szokásaival. (Keresztény-magyar folklór, pogány magyar hitvilág, zsidó, görög, egyiptomi és indiai kerettéma volt az eddigi években.)

A 4–6. évben erősebbé válik a tantárgyi tanulás és megnő a kötelezően vagy szabadon választható foglalkozások aránya. A szakórákat most is kiegészíti az úszás, az ünnepek, a szakköri munka és egy új foglalkozási forma: a félévre kötelezően választható önképzőkör.

A következő időszak hatosztályos középiskolájában a kötelező és választható tárgyak rendszere segíti majd az egyéni útkeresést. Terveink szerint az érettségire való felkészítés mellett az iskola lehetőséget fog biztosítani a felvételi előkészítésre és szakma-előkészítő gyakorlati foglalkozásokra is a tovább nem tanulók számára.

Az iskola felépítése

1990-ben jött létre a Rogers Személyközpontú Iskola Alapítvány, amelynek feladata az iskola működtetése. Az Alapító Okirat szerint *célünk egy 6+6 évfolyamos, valamint óvodával is rendelkező személyközpontú nevelési-oktatási-képzési intézmény létrehozása és működtetése.*

Háromtagú Kuratórium felel anyagilag az évre szükséges pénzösszeg előteremtéséért és a célokra megfelelő felhasználásért; ők hagyják jóvá az éves költségvetést és bízzák meg az igazgatót feladatának ellátásával. Az igazgató (intézményvezető) felelős az intézményért, ő alkalmazza a többi dolgozót. Négytagú választott vezetőség működteti az iskolát, az alapvető koncepcionális, pedagógiai kérdésekben a tantestület közösen dönt.

Az 1996/97-es tanévben hat osztályunk van, első általánostól hatodikig. Osztályaink jelenleg *átlag 14 fősek*. Ha majd az elhelyezései viszonyaink lehetővé teszik, szeretnénk évfolyamonként két-két csoportot indítani, így az óvoda-iskola együtt teljes létszámában kb. 400 gyereket fog jelenteni.

A hat osztályt 8 főállású tanár (köztük fejlesztő pedagógusok is), angoltanár, óraadó felsős tanárok tanítják. Személyzetünk emellett a vezetőség többi tagjából, iskolaorvosból, külsős úszóedzőből, gondnokból, takarítókból, konyhai dolgozókból áll.

Tűzre, vízre vigyázzatok!

Tekintve, hogy a Tűzvédelmi Törvény rendelkezik a tűzvédelem iskolai oktatásáról s tekintve, hogy a NAT is tartalmaz (különböző műveltségi területekhez rendelve) ilyen követelményeket, a Tűzoltóság Országos Parancsnokságán folyik olyan tantervfejlesztés ill. taneszközfejlesztés, mely gyarapítaná az iskolák eszköztárát a kérdés korszerű és hatékony kezelésére. A program felelőse Jády Zsuzsa olyan akár „keresztantervi” integráción gondolkodik, mely egybefűzné valameny-

nyi „védelemmel” kapcsolatos műveltség- és képességelemet (mentálhigiéné, életvezetés, dropprevenció stb.).

Mikszáth-jubileum

A „nagy palóc” születésének 150. évfordulójára készül az irodalmi közélet. A diákság körében ma is népszerű szerző maga is színes tükrözője volt a diákéletnek (Tavaszi rügyek c. regénye, Az öreg Dankó bácsi című novellája stb.), ő nevezte „tanügyi bácsinak” a közoktatás sűrű katonáit, s főképpen máig érvényes megrajzolója a szülőföld, a „kistáj”, a palócföld világának.

Ezt a hűséget örökíti meg Csáky Károly kötete, mely a Katedra Könyvek sorozatában jelent meg – Dunaszerdahelyen, Szklabonya, Rimaszombat, Selmechánya – a Mikszáth-i ifjúkor fontos állomásai ma a szlovákiai magyarság fontos, identitást adó emlékhelyei is. A dokumentumokban gazdag kiadvány egyaránt segíti az Ipoly mindkét partján a Mikszáth-rajongókat, Mikszáthról tanulókat.

Hazai kiadó is készül a jeles évfordulóra. A Rejtjel Kiadó Petrolay Margit elbeszéléseit adja közre Sárkányok lovagjai címmel. A kötetben irodalomtörténeti kutatásokon alapuló adatok válnak színes ifjúsági olvasmányá.

Megjelent az Altern-sorozat 8. kötete

„A gyerekek négyes csoportokat alkotnak. A csoportvezető ismerteti egy problémahelyzetet. Például (...) Erika csókolózik a kapu előtt a barátjával. Az apja ezen felháborodik, és amikor a kislány hazaérkezik, fel akarja pofozni. A mama védelmébe veszi Erikát. (...) A kiscsoportok el-

osztják a szerepeket, egyikük a megfigyelő. A vezető megkéri a csoportokat, beszéljék meg az adott problémát, mindenki a saját szerepe szerint. Próbálják igazukról meggyőzni a többieket. Majd 4-5 perc múlva a vezető jelt ad (pl. tapsol), mindenki szerepet vált, és új szerepben folytatja a vitát. Ez egy idő múlva megismétlődik. A megbeszélés a szerepváltás élményét foglalja magában.

Élmény: A gyerekek kedvező légkör esetén azonosulnak a szereppel. Átélik, hogy a pozíció (vagyis a történetben elfoglalt helyzet) alapvetően meghatározza az érveket és az ellenérveket. Megtapasztalják, hogy a másik helyzete mit jelent, közelebb kerülnek az empátiás megértéshez.

Elemzés: A szerepjáték a decentralális képességét (a másik szempontjának a figyelembevételét) fejleszti. A megbeszélés során a gyerekek elmondhatják, változott-e valami bennük a különböző szerepek eljátszása után.”

E gyakorlat teljes szövege is megtalálható:

Kósáné Ormai Vera: Személyiségfejlesztő játékok

című kötetében. A több, mint 60 játékleírást tartalmazó gyűjtemény a kommunikáció, a kreativitás, az önismeret, a társismeret, valamint az együttműködés és a konfliktuskezelés fejlesztéséhez kíván hozzájárulni. A szerző a gyakorlatokat tematikus csoportosításban adja közre, s tájékoztatja a felhasználókat arról is, hogy az egyes játékok milyen életkorú gyerekek számára és milyen szervezeti formában alkalmazhatók.

A kiadvány a Országos Közoktatási Intézet és az Iskolafejlesztési Alapítvány ALTERN-sorozatának nyolcadik kötete.

Az eddig már megjelent ALTERN kötetek megvásárolhatók a *Mentor Könyvesboltban*:

1074 Budapest, Rákóczi út 54. Tel: 342-21-21